

**Visie
passend onderwijs
VO 2020**

**Op weg
naar onderwijs
dat elke leerling
past!**

Samenwerkingsverband

Inhoud

> **Introductie**

> **Trends en factoren**

> **Missie en ambities**

> **Visie**

> **Beslisagenda Samenwerkingsverband**

> **Bovenschoolse voorzieningen**

> **Mensen en organisaties die hebben meegedacht**

Over de terminologie in dit boek:

‘Zorg’ wordt: ‘ondersteuning’

Voor een leerling die hulp nodig heeft zijn meerdere termen in gebruik zoals ‘zorgleerling’ of ‘rugzakleerling’. In dit boek gebruiken we de term: leerling met ondersteuningsbehoefte. Deze ondersteuning kan op (een combinatie van) verschillende terreinen liggen: mentaal, fysiek, sociaal.

▼ **Introductie**

- **Voorwoord door het bestuur van het Samenwerkingsverband**
 - **Inleiding door De Argumentenfabriek**
 - **Het Samenwerkingsverband**
 - **De Amsterdamse standaard**
 - **Het functioneren van het Samenwerkingsverband**
 - **Passend onderwijs**
-

Voorwoord door het bestuur van het Samenwerkingsverband

Hoe ziet het Amsterdamse passend onderwijs er in 2020 uit? Welke ambities willen we tegen die tijd gerealiseerd hebben? En met welke vraagstukken krijgen we in de tussentijd te maken? Dit zijn belangrijke vragen die we onszelf als bestuur van het Samenwerkingsverband moeten stellen.

In de afgelopen jaren hebben we in Amsterdam vol overtuiging en energie gebouwd aan passend onderwijs. De fundamenten liggen inmiddels stevig in de grond, het huis staat, en ook aan de inrichting is hard gewerkt. Maar welke aanpassingen zullen nodig zijn in de toekomst? Wat moet er bijvoorbeeld gebeuren met de bovenschoolse voorzieningen en hoe zorgen we voor een betere samenwerking tussen scholen en zorgpartners? Is een likje verf genoeg, gaan we het huis renoveren of is er nieuwbouw nodig? Om goed en weloverwogen beleid te kunnen voeren is het belangrijk dat we daarover nadenken.

Het ontwikkelen van een visie doe je niet alleen. Vandaar dat het Samenwerkingsverband een visietraject is ingegaan met een groot aantal mensen: vertegenwoordigers van scholen en besturen, de gemeente, Leerplicht, GGD en andere betrokkenen.

Samen met al die bevlogen mensen zijn we, onder leiding van De Argumentenfabriek, tot interessante en verhelderende gesprekken gekomen. Want daar waar mensen met elkaar van gedachten wisselen ontstaan nieuwe inzichten, worden ideeën gevormd en monden ze uit in plannen.

Het resultaat van dit traject ligt voor u. Het beschrijft de voornaamste vragen, factoren en ambities die wij een plek willen geven in onze langetermijnvisie. Uiteraard is hiermee het gesprek over de toekomst van passend onderwijs niet afgerond en zijn nog lang niet alle complexe vraagstukken opgelost. We zullen hieraan blijven werken, ook samen met ouders en leerlingen, voor wie we het uiteindelijk allemaal doen. Het traject heeft ons een duidelijke richting, een stip aan de horizon gebracht waar we gezamenlijk naartoe kunnen werken.

Namens het bestuur Samenwerkingsverband,
Ruth Kervezee, voorzitter

Inleiding door De Argumentenfabriek

Samen nadenken over de toekomst

Sinds op 1 augustus 2014 de Wet Passend Onderwijs van kracht in geworden is het Samenwerkingsverband wettelijk verantwoordelijk voor passend onderwijs in het voortgezet (speciaal) onderwijs in Amsterdam en Diemen. Het bestuur heeft dit moment aangegrepen om gezamenlijk een visie voor de lange termijn te ontwikkelen. Dat wil zeggen: voor het jaar 2020. De Argumentenfabriek heeft dit denken begeleid. We hebben dit met inbreng vanuit verschillende belanghebbenden gedaan.

Denken volgens het visie-denkmodel

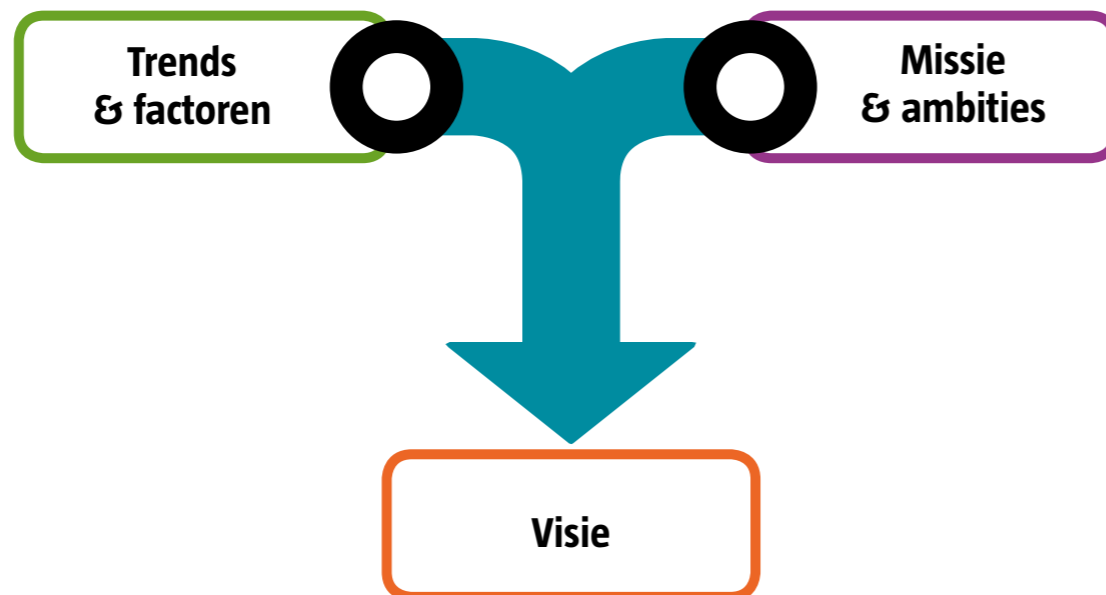
Bij het nadenken over de langetermijnvisie hebben we gebruik gemaakt van het visie-denkmodel. Dit biedt structuur aan het denken door uit te gaan van drie afzonderlijke, op elkaar voortbouwende en met elkaar samenhangende denkstappen te benoemen. Elk van deze denkstappen bestaat uit tenminste een vraag. We lichten elk van de drie stappen kort toe.

Trends en factoren: de huidige situatie en verwachtingen voor 2020

Het startpunt in het denken is het in kaart brengen van de trends en factoren waar het bestuur rekening mee moet houden bij het nadenken over de langetermijnvisie. Wat is er nu én in 2020 gaande bij onder andere de VO-scholen, leerlingen, ouders, het PO, MBO, HBO en WO, zorgpartners, gemeente? Trends zijn bewegingen, factoren zijn vaststaande gegevens. Het gaat in deze denkstap om de neutrale observatie van de trends en factoren en (nog) niet om een beoordeling van de wenselijkheid hiervan.

De drie stappen van het visie-denkmodel

Missie en ambities: gewenste realiteit voor 2020

De denkstap van de missie formuleert de ‘stip op de horizon’. Deze hebben we vertaald naar twee concrete ambities. Hierbij hebben we ook gekeken naar de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om deze ambities te kunnen realiseren.

Visie: voorwaarden om missie te realiseren

De denkstap van de visie gaat om de vraag wat er – gezien enerzijds de trends en factoren en anderzijds de beoogde missie - nodig is om de missie en ambities te bereiken. Dit lijkt op de voorwaarden om aan de concrete ambities te voldoen maar de visie kijkt verder. Het is het brede wensbeeld voor 2020.

Openstaande vragen

Bij de bespreking van de concept-visie van het bestuur met de leden van het Samenwerkingsverband in januari 2015 bleek dat er op een aantal punten verder overleg tussen de leden nodig is. Deze punten hebben we – onder de titel Beslisagenda – ook in dit boek opgenomen. Over een van deze beslispunten, de vraag wat te doen met de huidige bovenschoolse voorzieningen, biedt dit boek vast voorwerk voor het denken. We hebben op een rij gezet wat de huidige bovenschoolse voorzieningen inhouden, we beschrijven drie opties voor de toekomst en maken dit concreet met een casus.

Werk aan de winkel!

De in dit boek beschreven langetermijnvisie is het wensbeeld van het bestuur. Door zijn wensbeeld voor 2020 te delen met alle relevante partijen die samenwerken om passend onderwijs te realiseren hoopt het bestuur te komen tot een gezamenlijke visie. Het boek is dan ook bedoeld voor al deze organisaties. Dat zijn er in het landschap van passend onderwijs indrukwekkend veel, zoals: VO-, VSO- en PO-scholen, het MBO, HBO en WO, zorginstellingen, ouders, leerplicht, jeugdzorg, de gemeente, het samenwerkingsverband PO. Wij wensen het bestuur en alle samenwerkings-partners toe dat dit boek zal inspireren tot passend onderwijs dat alle Amsterdamse V(S)O- leerlingen ten goede komt. Straks in 2020 en als het even kan eerder.

De Argumentenfabriek

Anouk Mulder en Silvie Zonderland

In opdracht van

SAMENWERKINGSVERBAND VO
AMSTERDAM-DIEMEN

Gemaakt door

De ArgumentenFabriek

september 2015

Het Samenwerkingsverband

Het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Amsterdam-Diemen coördineert en ondersteunt scholen bij het organiseren van goed onderwijs en passende zorg voor iedere leerling. Sinds 1 augustus 2014 is het verantwoordelijk voor passend onderwijs in deze regio. Alle schoolbesturen voor voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (met uitzondering van cluster 1 en 2) in de regio Amsterdam-Diemen zijn in het Samenwerkingsverband vertegenwoordigd: onder het Samenwerkingsverband vallen 84 scholen in het voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs. Het Samenwerkingsverband heeft een bestuur met zes leden en een uitvoeringsorganisatie met tien medewerkers. Het Samenwerkingsverband heeft een aantal belangrijke taken. Zo stelt het een Ondersteuningsplan op waarin de afspraken staan die de schoolbesturen gemaakt hebben op het gebied van o.a. basisondersteuning, de procedures voor toelating tot het voortgezet speciaal onderwijs en de toewijzing van middelen aan bovenschoolse voorzieningen. Hiernaast maakt het Samenwerkingsverband afspraken met scholen over het terugdringen van het aantal schoolwisselaars en spant het zich in om de overstap van de basisschool naar het voortgezet onderwijs in goede banen te leiden. Via het Onderwijsschakelloket verwijst het Samenwerkingsverband leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte door naar bovenschoolse voorzieningen. Ook zorgt het Samenwerkingsverband voor een goede samenwerking tussen scholen, bovenschoolse voorzieningen en de ketenpartners (gemeente, jeugdzorg, leerplicht).

De Amsterdamse standaard

In 'de Amsterdamse standaard' liggen een aantal afspraken vast die de leden van het Samenwerkingsverband onderling gemaakt hebben. Het zijn afspraken waar elke school aan voldoet bij het bieden van de basisondersteuning. Elk van deze eisen is verder uitgewerkt in concrete normen.

- De school voldoet aan de landelijke regelgeving omtrent zorgplicht.
- De school heeft haar visie op onderwijs en ondersteuning vastgelegd en heeft een ondersteuningsplan.
- De school biedt preventieve en (licht) curatieve ondersteuning voor leerlingen met ondersteuningsbehoefte.
- De school heeft een goed pedagogisch klimaat en is fysiek en sociaal veilig voor leerlingen en docenten.
- De school heeft de voorgeschreven protocollen ontwikkeld en past deze ook toe.
- De school heeft zicht op de leerontwikkeling van alle leerlingen en biedt handelings- en opbrengstgerichte ondersteuning.
- De school versterkt de bekwaamheden en competenties van haar medewerkers zodat docenten kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen.
- De school onderhoudt een effectieve ondersteuningsstructuur.
- De school werkt samen met ketenpartners aan effectieve ondersteuning en structuur.
- De school betreft ouders bij beslissingen die hun kind betreffen en biedt toegang tot informatie en begeleiding bij de toewijzing van extra ondersteuning.
- De school werkt planmatig en systematisch aan de verbetering van de effectiviteit van ondersteuning.

Het functioneren van het Samenwerkingsverband

In de verschillende denksessies is ook het functioneren van het Samenwerkingsverband onderwerp van gesprek geweest. Zowel wat betreft de uitvoerende organisatie als de scholen.

Dit heeft de volgende 'wensenlijst' opgeleverd:

- Het Samenwerkingsverband bouwt waarborgen in zodat geld effectief en efficiënt wordt ingezet.
- De bedrijfsvoering van de uitvoerende organisatie van het Samenwerkingsverband is efficiënt en effectief.
- Het Samenwerkingsverband is transparant over de inzet van geld en legt hierover rekenschap af.
- De scholen verantwoorden zich over besteding van de middelen die ze via het Samenwerkingsverband ontvangen.
- De scholen besteden onderwijsmiddelen uitsluitend aan onderwijsdoelstellingen, inclusief ondersteuning.
- Het Samenwerkingsverband heeft een kwaliteitssystem op basis van interne en externe toetsing om zijn eigen functioneren te controleren.
- Het Samenwerkingsverband betreft structureel de achterban bij zijn beleid: leraren, ouders en leerlingen.

Passend onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs ingevoerd. Het uitgangspunt van die wet is dat alle leerlingen een plek moeten krijgen op een school die past bij hun mogelijkheden. Ook leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Daarbij is het streven dat zoveel mogelijk leerlingen onderwijs volgen op een reguliere school; niet de beperkingen van leerlingen, maar juist hun mogelijkheden staan centraal. In het plaatje hieronder is dit aangegeven via een denkbeeldige 'as van ondersteuningsbehoefte'. Meer leerlingen naar het reguliere VO, dus ook leerlingen die 'hoog' op deze as scoren (en dus veel ondersteuning nodig hebben).

Doelstelling Wet Passend Onderwijs: meer leerlingen naar het reguliere VO

Scholen hebben sinds de invoering van passend onderwijs zorgplicht: ze moeten ervoor zorgen dat iedere leerling die zich bij hen aanmeldt, een passende onderwijsplek krijgt. Dat kan zijn op de eigen school, of als deze niet de juiste ondersteuning kan bieden, op een andere school. In dat laatste geval gaat de school samen met de ouders op zoek naar een passende plek. Om passend onderwijs goed te organiseren, werken schoolbesturen samen in regionale samenwerkingsverbanden. In heel Nederland zijn er ongeveer 150 samenwerkingsverbanden, het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Amsterdam-Diemen is er daar een van.

Relevante trends en factoren bij nadenken over de toekomst

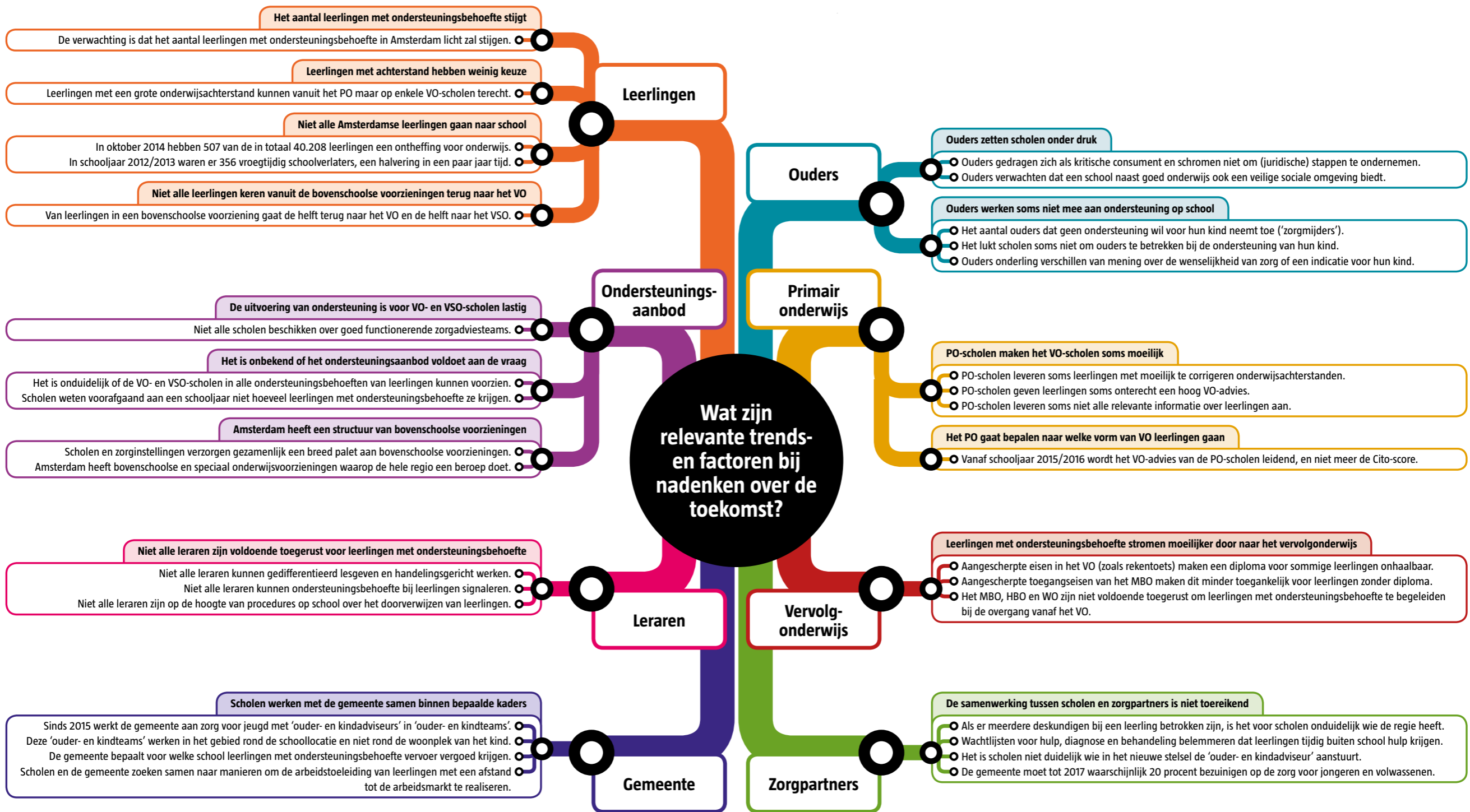
De eerste denkstap van het gebruikte denkmodel is de analyse van zowel verwachte ontwikkelingen (de ‘trends’) als zaken die constant blijven (de ‘factoren’). Het gaat om een observatie van de belangrijkste zaken die bij het nadenken over de toekomst relevant zijn.

Twee voorbeelden:

- In de overdracht van PO-scholen naar V(S)O-scholen gaat nog wel eens wat mis. Dit maakt het voor V(S)O-scholen lastig om leerlingen direct vanaf het begin goed te begeleiden.
- De helft van de leerlingen die naar een bovenschoolse voorziening gaat keert niet terug naar het VO, wat wel de bedoeling is. In plaats hiervan gaan ze vanuit de bovenschoolse voorziening naar het VSO.

De relevante trends en factoren geven een beeld van de wereld waarin het Samenwerkingsverband beweegt en zal gaan bewegen. Bij de denkstap visie komen de trends en factoren terug. Dan gaat het om de reactie van het bestuur op de trends en factoren.

[Terug naar Trends- en factoren kaart](#)

Over deze kaart

De missie en ambities van het bestuur voor 2020

De missie is ‘de stip op de horizon’: Alle kinderen zoveel mogelijk naar één reguliere VO-school, dankzij goede ondersteuning. Deze missie is op te splitsen in twee samenhangende ambities:

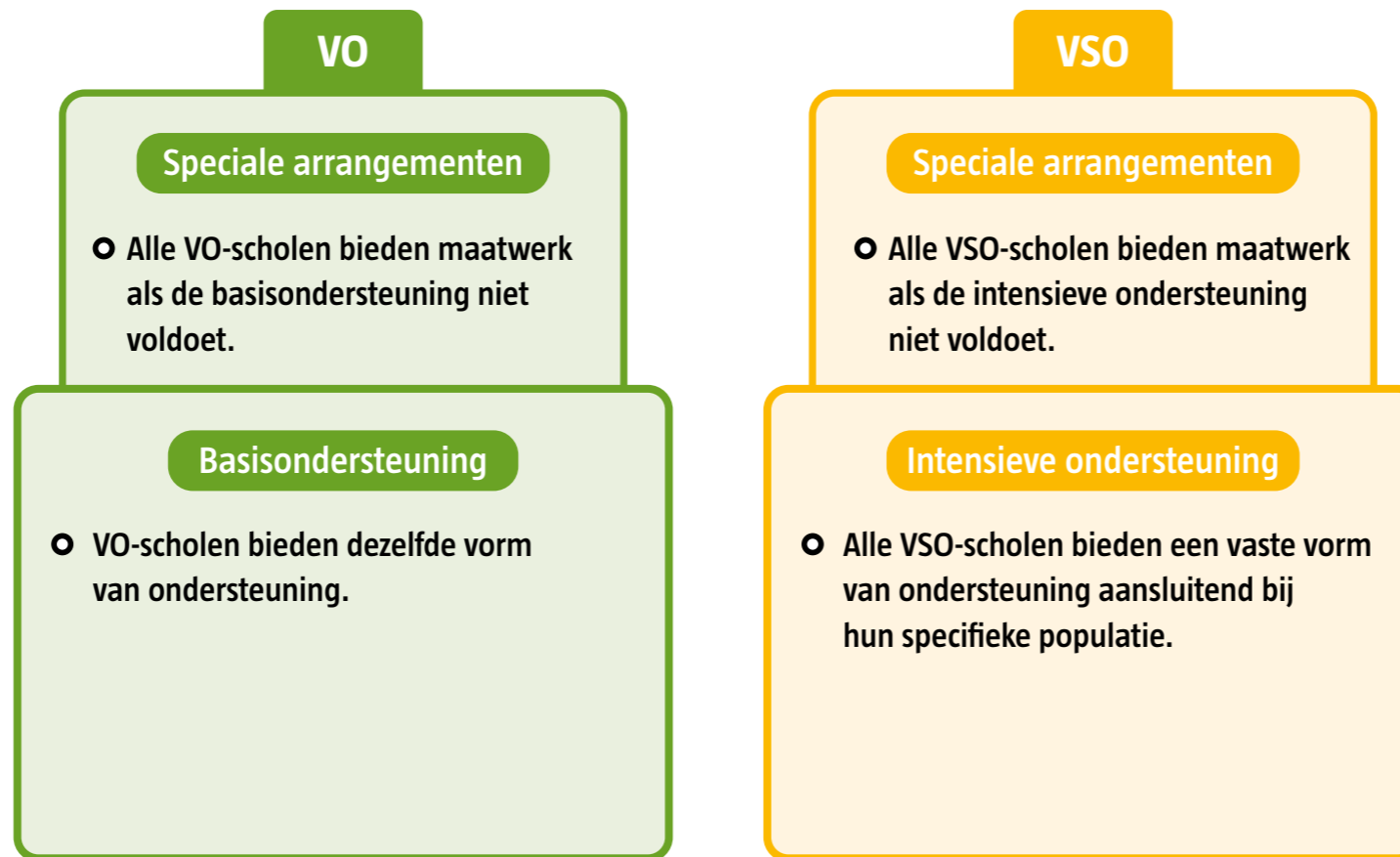
1. Leerlingen vinden na het PO direct de goede school zodat ze niet meer hoeven te wisselen;
2. De school biedt de benodigde ondersteuning zodat de leerling op school kan blijven.

Voor elk van deze ambities beschrijft de kaart de voorwaarden die nodig zijn om deze ambitie te realiseren. Zoals: ouders spannen zich in om hun kind onderwijs te laten volgen. En: elke V(S)O-school biedt goede ondersteuning. Deze goede ondersteuning is te zien als een ‘tweetrapsraket’. Om te beginnen biedt elke school in Amsterdam hetzelfde ‘pakket’ aan ondersteuning. Voor het VO heeft dit de naam ‘basisondersteuning’ en voor het VSO ‘intensieve ondersteuning’ (omdat de ondersteuning in het VSO per definitie intensiever dan die in het VO is). Over de inhoud van dit ‘pakket’ hebben de leden van het Samenwerkingsverband al eerder afspraken gemaakt. Deze zijn vastgelegd in ‘[de Amsterdamse standaard](#)’. Als deze basisondersteuning voor een leerling (in VO of VSO) niet voldoende is, komen we in de tweede trap van de tweetrapsraket: Scholen bieden zelf ondersteuning op maat. Dit noemen we ‘speciale arrangementen’. De inhoud hiervan staat vooraf niet vast, het is afhankelijk van wat de leerling nodig heeft.

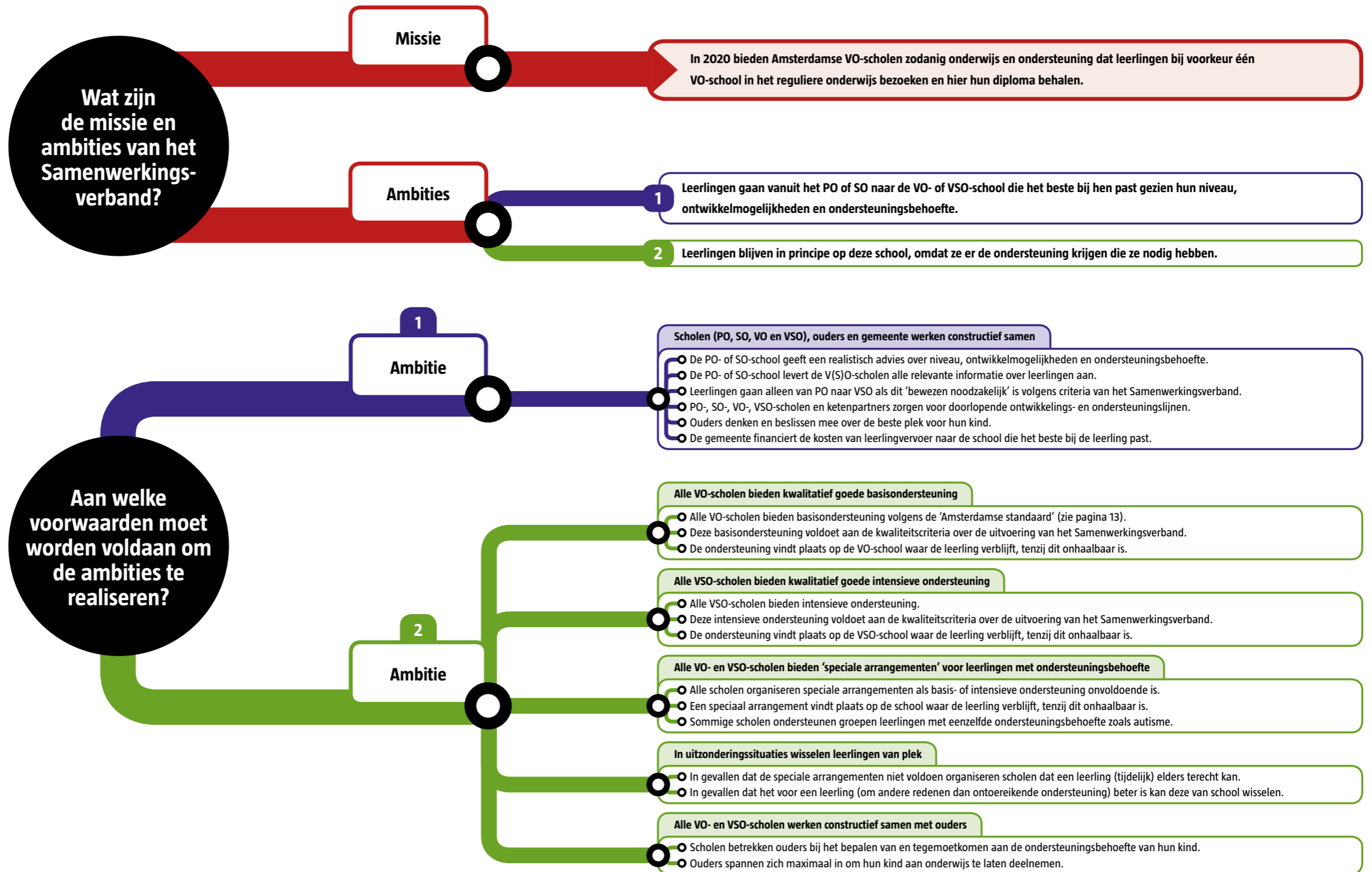

Dankzij dit maatwerk kan de leerling op zijn of haar eigen school blijven. Echter, dit zal niet altijd lukken en bovendien kunnen er ook andere redenen dan ontoereikende ondersteuning zijn om een leerling van school te laten wisselen. Hierom blijft het mogelijk om een leerling (tijdelijk) van school te halen of van school te laten wisselen. Dit zijn wat het bestuur betreft wel uitzonderingen.

De 'tweetrapsraket' van ondersteuning

[Terug naar Missie- en ambitieskaart](#)

Over deze kaart

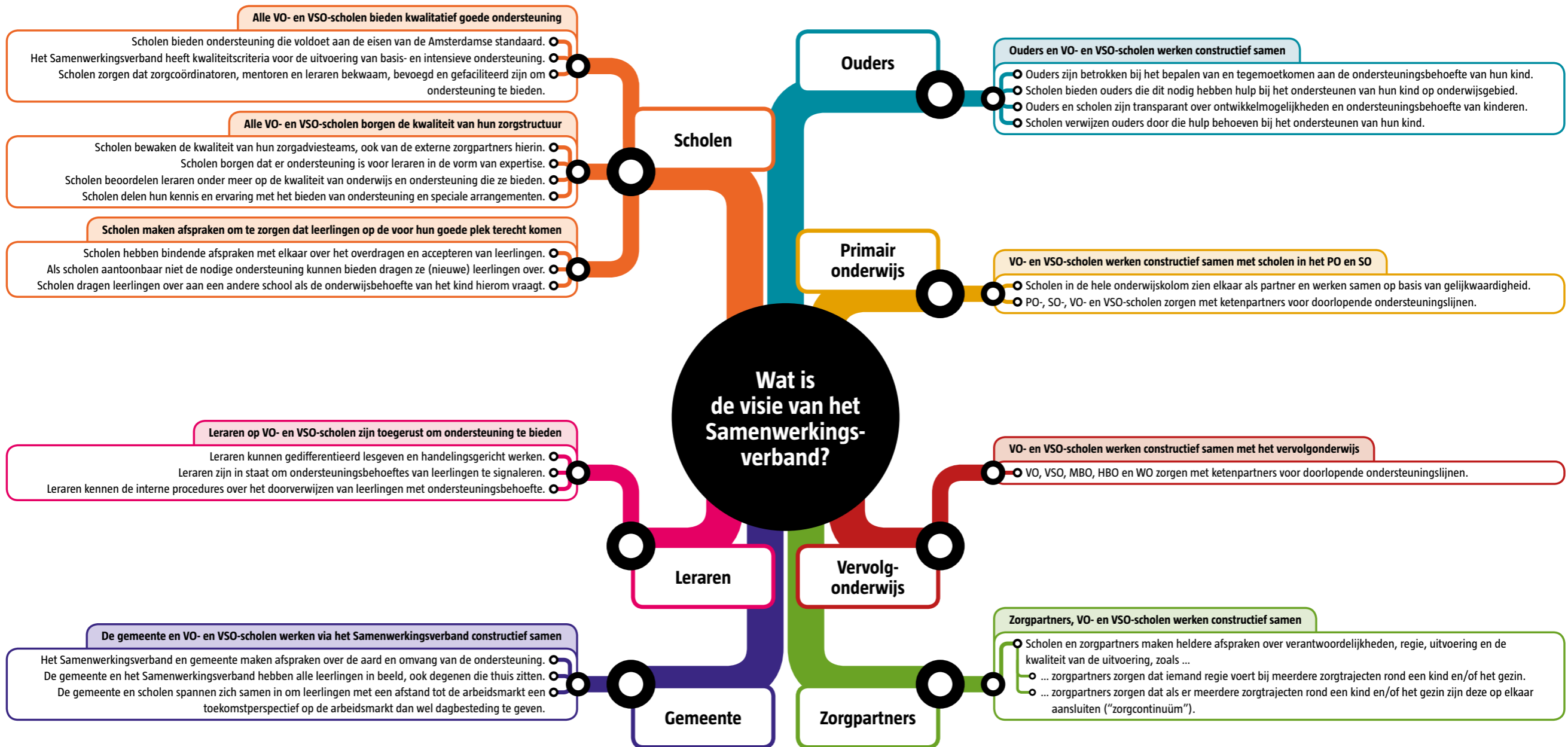

De visie van het bestuur voor 2020

De visie is het brede wensbeeld van het bestuur voor 2020. Op basis van de trends, de missie en concrete ambities heeft het bestuur hierin verwoord wat het als ideaalbeeld voor de toekomst ziet. En waar het – met zijn partners – op wil inzetten. Bij de trends en factoren bleek bijvoorbeeld dat de samenwerking tussen V(S)O-scholen en de verschillende partners niet altijd optimaal is.

Het bestuur wil hierom inzetten op betere samenwerking en dan vooral op basis van gelijkwaardigheid. Een ander voorbeeld: anno 2015 kennen niet alle leraren de interne procedures over doorverwijzen. Dit kan voor een leerling met ondersteuningsbehoefte nadelig zijn. Hierom is het wensbeeld van het bestuur dat leraren dit wel weten.

[Terug naar Visiekaart](#)

Over deze kaart

Beslisagenda voor het Samenwerkingsverband

In het denktraject zijn zes vragen geïdentificeerd die de leden van het Samenwerkingsverband met elkaar moeten beantwoorden. Dit zijn stuk voor stuk ingewikkelde vragen en in het denktraject bleek dat de opvattingen van de leden op sommige punten sterk uiteen lopen. Het overzicht van deze vragen staat op de [Beslisagenda](#).

Uitgelicht: de toekomst van de bovenschoolse voorzieningen

2

Een van de vragen waar het Samenwerkingsverband een beslissing over moet nemen is: wat doen we met de bovenschoolse voorzieningen? De ambitie van het bestuur voor de toekomst is duidelijk: dankzij de tweetrapsraket waarin elke school een gelijk pakket aan ondersteuning ('basisondersteuning' in VO en 'intensieve ondersteuning' in VSO) én speciale arrangementen met maatwerk biedt kunnen leerlingen op hun eigen school blijven. Als dit niet lukt, of als het om andere redenen voor een leerling beter is om (tijdelijk) van de eigen school af te gaan, kan hij of zij naar een andere school. Dit betekent dat de bovenschoolse voorzieningen overbodig worden. Immers, de begeleiding die nu in bovenschoolse

voorzieningen wordt geboden biedt de school straks zelf. Maar zover is het nu nog niet. In schooljaar 2014-2015 hebben ruim tweehonderd leerlingen gebruik gemaakt van bovenschoolse voorzieningen. De vraag is dan ook wat te doen op weg naar 2020. Abrupt afschaffen zodat scholen wel speciale arrangementen moeten bieden? Of laten bestaan met het risico dat scholen leerlingen 'over de schutting gooien'? Omdat ze, zolang de bovenschoolse voorzieningen bestaan, onvoldoende worden geprikkeld om zelf een oplossing te vinden. En hoe ziet afschaffen er dan uit? Het bestuur heeft al wat voorwerk verricht om het gesprek over deze vragen te voeren. Dit is te vinden in de kaarten over de [bovenschoolse voorzieningen](#).

[Terug naar Beslisagenda](#)

Over deze kaart

✓ Bovenschoolse voorzieningen

➤ Informatiekaart Bovenschoolse voorzieningen

➤ Optiekaart Bovenschoolse voorzieningen

➤ Opties voor Miranda

Bovenschoolse voorzieningen

Amsterdam heeft twee bovenschoolse voorzieningen, Transferium en STOP. De kaart 'Bovenschoolse voorzieningen' beschrijft hoe deze voorzieningen er nu uitzien. Op de kaart staat voor wie de voorzieningen bedoeld zijn, wat ze bieden en hoe ze georganiseerd zijn. Deze kaart vormt de basis voor de **Optiekaart**, die verschillende opties voor de toekomst van de bovenschoolse voorzieningen beschrijft.

[Terug naar Bovenschoolse voorzieningenkaart](#)

Inhoud

Introductie

Trends en factoren

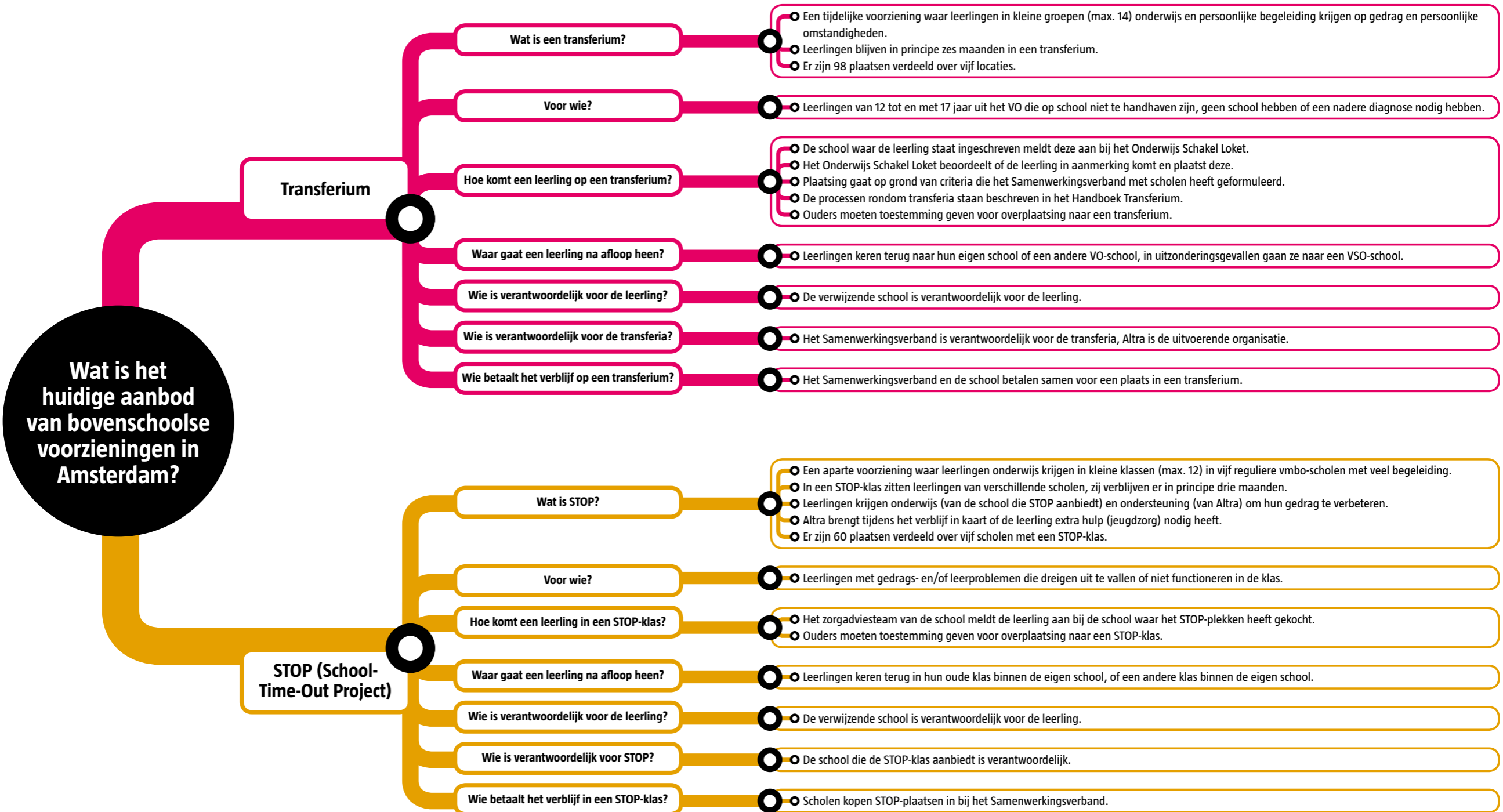
Missie en ambities

Visie

Beslisagenda

Bovenschoolse voorzieningen

Meedenkers

Over deze kaart

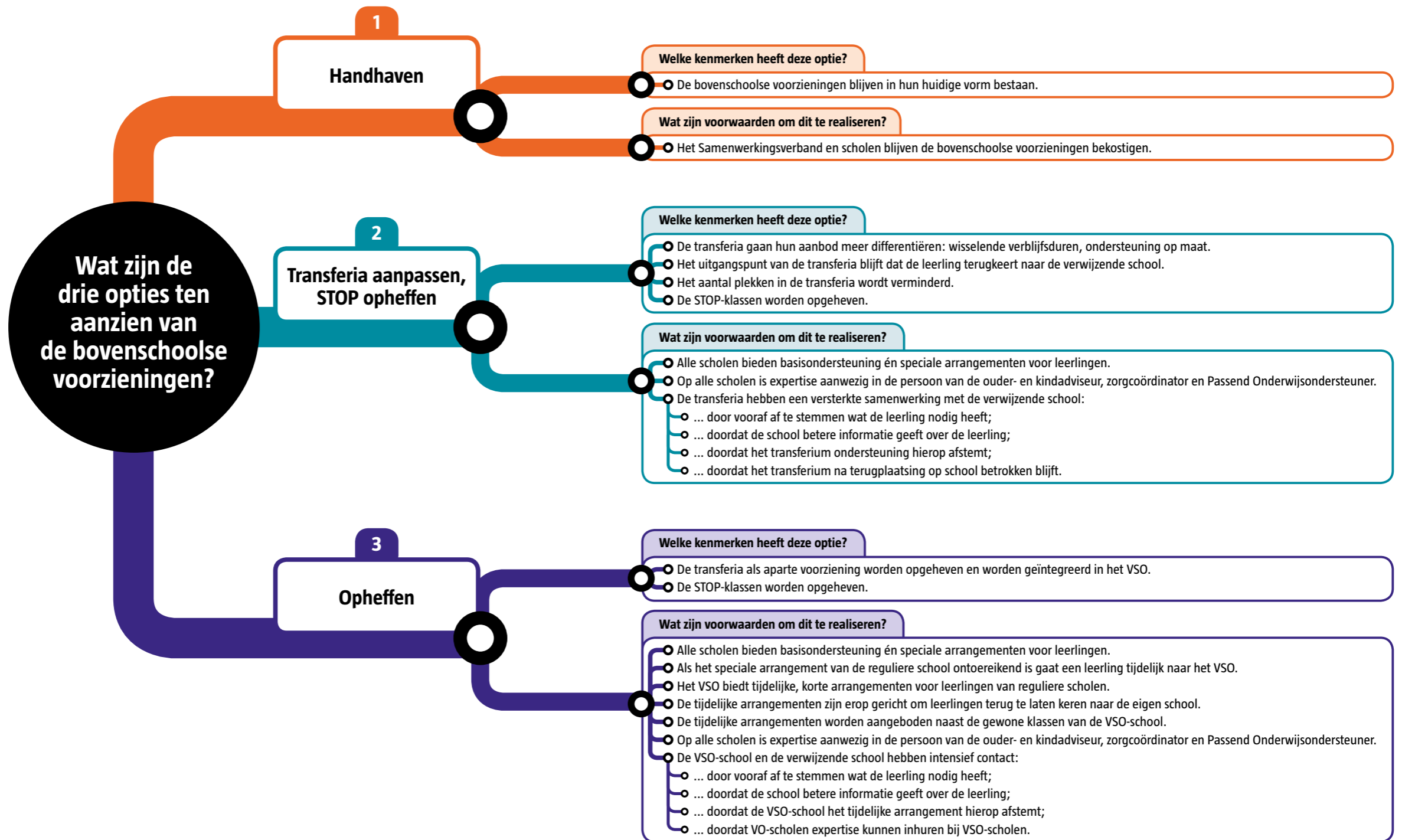

Opties ten aanzien van de bovenschoolse voorzieningen

De Optiekaart hierna beschrijft drie opties ten aanzien van de vraag: Wat te doen met de bovenschoolse voorzieningen: handhaven, aanpassen of opheffen? De kaart beschrijft de kenmerken van de optie plus de voor-waarden die nodig zijn dit te realiseren.

Als we kijken naar de **missie en ambities** van het bestuur herkennen we optie 3: bij een goed werkende **'tweetrapsraket'** zijn de bovenschoolse voorzieningen overbodig. Op de kaart met **'Opties voor Miranda'** beschrijven we aan de hand van een casus wat deze opties in de praktijk betekenen.

[Terug naar Optiekaart](#)

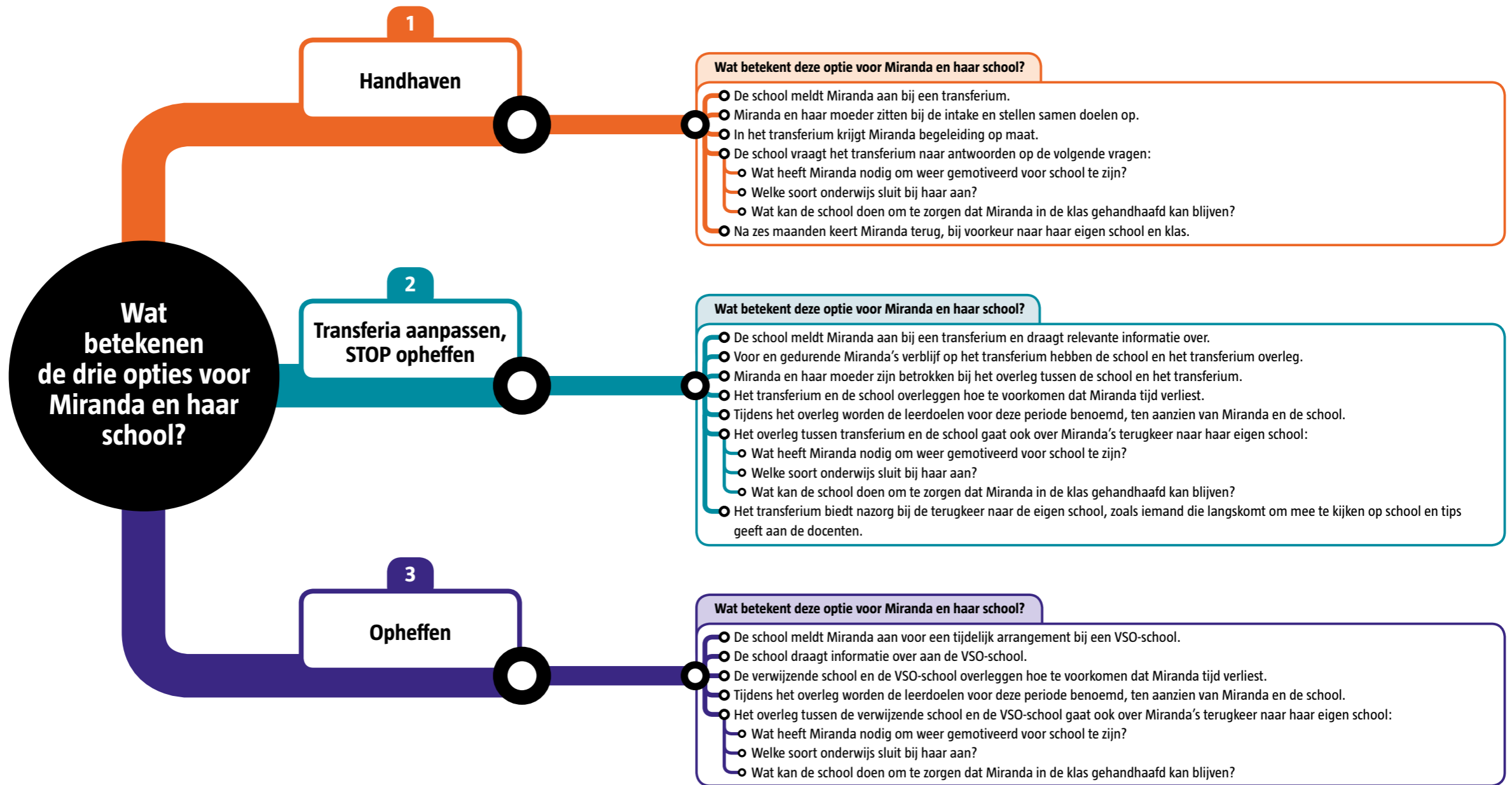
Over deze kaart

Wat betekenen de drie opties voor Miranda?

Op de kaart met ‘**Opties voor Miranda**’ is uitgewerkt wat de drie opties betekenen in het geval van Miranda. De situatie is als volgt: Miranda is 13 jaar en sinds haar achtste in Nederland. Ze kreeg vanuit het PO een havo/vwo-advies en zit inmiddels in de tweede klas van vmbo-t op een scholengemeenschap. De moeder van Miranda komt uit een oorlogsgebied en is hierdoor ernstig getraumatiseerd. Miranda had een stiefvader die recent onverwacht is overleden. Sinds dit overlijden zijn de gedragsproblemen van Miranda (die ze altijd al had) toegenomen. Ze verstoort de klas zodanig dat ze daar niet te handhaven is. De school heeft zelf van alles geprobeerd (apart zetten, andere klas, persoonlijke begeleiding) maar dit heeft niet tot blijvende verbetering geleid. Volgens de school heeft Miranda behoefte aan een superstrakke structuur en een persoonlijke begeleider waar ze een goede klik mee heeft. Dit kan de school niet bieden.

[Terug naar Opties voor Miranda](#)

Over deze kaart

Mensen en organisaties die hebben meegedacht

Bestuur Samenwerkingsverband

Lou Brouwers
Ruth Kervezee
Redmer Kuiken
Jonna Merks
Cor de Ruiter
Ricardo Winter

Directeur Samenwerkingsverband

Frits Otto

Organisaties

Alphons Laudy School
Altra
Amsterdam International Community School
Amsterdams Lyceum
Barlaeus Gymnasium
Bureau Leerplicht
Caland Lyceum
Cartesius Lyceum

Clusius College
Comenius Lyceum
Fons Vitae Lyceum
Gedragswerk
GGD
Gemeente Amsterdam
IJburg College
Montessori College Oost
Montessori Lyceum Amsterdam
Mundus College
Nederlands Jeugdinstituut
Onderwijs Consumenten Organisatie
Onderwijs Schakel Loket
Open Schoolgemeenschap Bijlmer
Orion College
Spirit
Stichting Kolom
Stichting Westelijke Tuinsteden
Wellant College
Zaam

Meer weten over het Samenwerkingsverband?

www.swvadam.nl

info@swvadam.nl

020 – 81 19 921

bestuur@swvadam.nl